

BARBU DELAVRANCEA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU

Nuvele și povestiri / Barbu Delavrancea ; dosar critic de Lucian

Pricop. -- București : CarTex 2000, 2017

ISBN 978-973-104-710-2

I. Pricop, Lucian

821.152:1

Nuvele și povestiri

Dosar critic
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000
București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Lucian Pricop)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	13
<i>Referințe critice</i>	16
Bunicul.....	21
Bunica	24
Boaca și Onea	28
Neghiniță.....	42
Domnul Vucea	52
Un om și un maestru	68
Angel Demetrescu	78
Zobie	83
Hagi Tudose	90
Micuții.....	105
Sultănica	111
Sorcova	132
Moș Crăciun.....	137
Bursierul.....	145
Irinel.....	163
Palatul de cleștar	177

BUNICUL

Se scutură din salcâmi o ploaie de mirese.

Bunicul stă pe prispă. Se gândește. La ce se gândește? La nimic. Înnumără florile cari cad. Se uită-n fundul grădinii. Se scarpină-n cap. Iar înnumără florile scutate de adiere.

Pletele lui albe și crețe parcă sunt niște ciorchini de flori albe; sprâncenele, mustățile, barba... peste toate au nins anii mulți și grei.

Numai ochii bunicului au rămas ca odinioară: blânzi și mângietori.

Cine trânti poarta?

– Credeam că s-a umflat vântul... o, bată-vă norocul, cocoseii moșului!

Un băietan și o fetiță, roșii și bucălai, sărutară mânele lui „tata moșu“.

– Tată moșule – zise fetița – de ce zboară păsările?

– Fin’că au aripi, răspunse bătrânul, sorbind-o din ochi.

– Poi, rațele n-au aripi? De ce nu zboară?

– Zboară – zise băiatul –, dar pe jos.

Bătrânul coprinse într-o mână pe fată și în cealaltă pe băiat.

– O, voinicii moșului...

Și zâmbi pe sub mustăți, și-i privi cu atâta dragoste, că ochii lui erau numai lumină și binecuvântare.

– Tată moșule, da cocorii un’ se duc când se duc?

– În țara cocorilor.

– În țara cocorilor?

– Da.

- Da rândunelile un' se duc când se duc?
- În țara rândunelilor.
- În țara rândunelilor?
- Da.
- Tată moșule, aș vrea să-mi crească și mie aripi și să zbor sus de tot, până în slava cerului, zise băiatul netezindu-i barba.
- Dacă ți-o crește ție aripi - zise fata - mie să-mi prinzi o presură și un sticlete.
- Da... hî... hî..., poi ce fel... și mie?
- Fata se întristă.
- Bătrânul o mângâie și zise băiatului:
- Bine, să prinzi și pentru tine, să prinzi și pentru ea.
- Ție două și mie două... nu e așa, tată moșule?
- Firește, ție două, lui două, și mie una.
- Vrei și tu, tată moșule? întrebă băiatul cu mândrie.
- Cum de nu... mie un scatiu.
- Ce fericiți sunt!
- Băiatul încălecă pe un genunchi și fata pe altul. Bunicul îi joacă. Copiii bat în palme. Bunicul le cântă „Măi cazace, căzăcele, ce cați noaptea prin argele...”
- O femeie uscățivă intră pe poartă cu două doniți de apă. Copiii tăcură din râs și bunicul din cântec.
- E muma lor și fata lui.
- Cum îi văzu început:
- I... tată, și d-ta... iar îi răzgâi... o să ți se suie în cap...!
- Bunicul ridică mâna în sus, aducând deștele ca un preot care binecuvântează, și zise prelung:
- Lăsați pe copii să vie la mine!
- Biiine, tată, biiine... dar știi... o, bată-i focul de copii...!
- Femeia intră în casă.
- Să-i bată norocul și sănătatea, șopti moșul ca și cum ar fi mus-trat pe cineva, și sărută în creștetul capului și pe unul și pe altul.
- Și iar început răsul, și jocul, și cântecul.
- Se osteni bunicul. Stătu din joc. Copiii începură să-l mângâie.
- Din vorbă în vorbă, copiii se făcură stăpâni pe obrajii bunicului.
- Partea asta este a mea.
- Și partea asta, a mea!
- Mustața asta este a mea.

– Și asta, a mea!

La barbă se-ncurcară. Bunicul îi împacă zicându-le:

– Pe din două.

Și copiii o și dăspicară, cam repede, că bătrânul strânse din ochi.

– Jumătate mie.

– Și jumătate mie.

Și după ce o împărțiră frățește, începu lauda.

Băiatul:

– Mustața mea e mai lungă.

Fata:

– Ba a mea e mai lungă!

Și băiatul întinse d-o mustață, și fata de alta, ba a lui, ba a ei, să fie mai lungă.

Pe bunic îl trecură lacrâmile, dar tăcu și-i împacă, zicându-le:

– Amândouă sunt dopotrivă.

– Ș-a mea, ș-a ei!

– Ș-a mea, ș-a lui!

La obraji, cearta se aprinse mai tare:

– Partea mea e mai frumoasă.

– Ba a mea, că e mai albă!

Bunicul zâmbi.

– Ba a mea, că e mai caldă!

– Ba a mea, că e mai dulce!

– Ba a mea, că nu e ca a ta!

– Ba a mea, că are un ochi și mai verde!

Bunicul abia se ținea de răs.

– Ba a mea!

– Ba a mea!

Și băiatul, înfuriindu-se, trase o palmă în partea fetei.

Fata țipă, sări de pe genunchiul bătrânului, se repezi și trase o palmă în partea băiatului.

Băiatul, cu lacrâmile în ochi, sărută partea lui, și fata suspinând, pe a ei.

Mama lor ieși pe ușe și întrebă răstit:

– Ce este asta, viermi neadormiți?!

Obrajii bunicului erau roșii și calzi. Și, surâzând fericit, răs-punse fie-sei:

– Lăsați pe copii să vie la mine!

BUNICA

O văz, ca prin vis.

O văz limpede, așa cum era. Naltă, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată, în dinți de pieptene, de la nas în jos.

Cum dăschidea poarta, îi săream înainte.

Ea băga binișor mâna în sân și-mi zicea:

– Ghici ...

– Alune!

– Nu.

– Stafide!

– Nu.

– Năut!

– Nu.

– Turtă dulce!

– Nu.

Până nu ghiceam nu scotea mâna din sân.

Și totdeauna sânul ei era plin.

Îi sărutam mâna.

Ea-mi da părul în sus și mă săruta pe frunte.

Ne duceam la umbra dudului, din fundul grădinii.

Ea își înfîșea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei.

Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

– Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gâdila în creștetul capului.

– Să spui...

Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genile mi se prindeau și adormeam; uneori tresăream și-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie și eu visam înainte.

– A fost odată, un împărat mare, mare...

– Cât de mare?

– Mare de tot. Și-și iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii...

– Bunico, e rău să nu ai copii?

– Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

– Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte o frunză să dăsprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii după ea și ziceam:

– Spune, bunico, spune.

– Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii. Într-o zi, veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și târa barba pe jos de bătrân și de cocosat ce era. Și era mic, mic de tot...

– Cât era de mic?

– Poate să fi fost așa, cam ca tine.

– Va să zică nu era mic, mic de tot...

– Era mic, da nu așa mic de tot. Și cum veni îi zise: „Măria ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care sunt ramurile unuia și care sunt ale altuia; și când înfloresc, nu știi care sunt florile unuia și care sunt ale altuia; și, aști doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură, și mere nu fac. Măria ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să rămâie grea și o să nască un cocon cu totul și cu totul de aur...” Piticul se duse și împăratul alergă în grădină și căută, căută peste tot locul, până dete peste ai doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

– De ce nu legau rod, bunico?

– Știi eu... Dumnezeu știe...